

Stortingets næringskomité

Vår dato:	17. april 2018
Deres dato:	-
Vår referanse:	PHB/-
Deres referanse:	-

Representantforslag 170 S (2017-2018) om balansert makt i verdikjeden for mat og dagligvare.

NHO Mat og Drikke viser til Representantforslag 170 S (2017-2018) om balansert makt i verdikjeden for mat- og dagligvarer. Foreningen organiserer mer enn 1.600 virksomheter med nærmere 40.000 sysselsatte innenfor mat- og drikkeproduksjon, skogbruk og tjenesteyting til landbruket.

NHO Mat og Drikke mener oppsummert at det snarest bør legges frem en proposisjon for Stortinget med forslag om en lov om god handelsskikk med et uavhengig handelstilsyn som kan regulere adferd og tvisteløsning i dagligvaresektoren, og videre andre konkrete tiltak for å styrke konkurransen, redusere etableringshindre og regulere kommersielle forhold i verdikjeden for mat og drikke.

NHO Mat og Drikkes utgangspunkt er at det skal være virksom konkurranse i hele verdikjeden for mat og drikke. Samtidig er det norske dagligvaremarkedet er preget av tre markante særtrekk: Høy konsentrasjon i dagligvareleddet, de tre dagligvarekjedenes vertikale integrasjon inn i produksjons- og foredlingsleddet og fraværet av uavhengige grossister. Hovedproblemstillingen med svekket konkurranse og etableringshindre i dagligvaremarkedet er således dagligvarekjedens sterke kobling mellom grossist-, distribusjons- og detaljistleddene sammen med kjedenes vertikale integrasjon bakover i produksjonsleddet, innkjøpsmakt og lojalitetsprogrammer som gir dem en dominerende strategisk posisjon i verdikjeden for mat og drikke.

Når mer enn 20 EU-land allerede har innført konkurranse- og tvisteløsningsmekanismer for å stimulere konkurransen og regulere kommersielle forhold i verdikjeden for mat og drikke, er Norge blant et fåtall av land i EU/EØS som ikke har innført slike tiltak. Europakommisjonen foreslo 12. april 2018 lovgivning for å regulere konkurransen på EU-nivå, og harmonisere de mange nasjonale løsningene. Det konkrete formålet med denne lovgivningen er å motvirke dagligvarekjedenes dominerende posisjon i verdikjeden for mat og drikke i EUs indre marked, som Norge er en del av. Dersom denne lovgivningen blir vedtatt vil den bli EØS-relevant og innføres i Norge. En norsk lov om god handelsskikk må innføres innfor rammene av en eventuell EU-lovgivning

1. Lov om god handelsskikk.

Det bør vedtas en lov om god handelsskikk med et uavhengig handelstilsyn som gir normer for samhandlingen og stimulerer til økt konkurranse i verdikjeden for mat og drikke. Dette vil bidra til økt transparens i prissettingen i dagligvareleddet, informasjonssymmetri hos aktørene i verdikjeden og konfidensialitetsregler/-klausuler som beskytter leverandørens varemerker. En slik lov vil videre bidra til at nye leverandører og dagligvarekjeder/-konsepter, med nye eller andre produkter, trer inn i markedet. I sum bidrar dette også til et bedre tilbud til forbrukerne.

Et sentralt virkemiddel under lov om god handelsskikk bør være en etablering av et tilsynsorgan etter modell av den britiske løsningen. Storbritannia har åtte dagligvarekjeder, men har likevel har innført en såkalt *Groceries Code Adjudicator*, d.v.s en tilsynsmyndighet for å regulere kommersielle relasjoner mellom leverandører og dagligvarekjeder. Modellen er basert på en generell lovgivning, fordi en tidligere frivillig selvregulering ikke fungerte etter hensikten.

Samtidig peker Europakommisjonen i en *Report from the Commission to the European Parliament and the Council on unfair business-to-business trading practices in the food supply chain* fra 2016 på at de nasjonale reguleringene stort sett har fungert etter hensikten. Videre sier kommisjonen at virkemidler for å regulere konkurransen i verdikjeden for mat og drikke må ha reelle, d.v.s. «harde» sanksjons- og inngrepsmekanismer for å fungere etter hensikten.

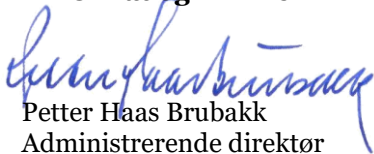
2. Prisregulering/ikke-diskriminerende innkjøpspriser.

NHO Mat og Drikke anbefalte som nevnt ovenfor, i vår høringsuttalelse til Nærings- og fiskeridepartementet om konkurranseforholdene i verdikjeden for mat og drikke datert 22. mars 2018, at regjeringen *i tillegg til* å fremme forslag om lov om god handelsskikk m.v. i en proposisjon til Stortinget, også bør legge frem andre konkrete tiltak for å styrke konkurransen, redusere etableringshindre og regulere kommersielle forhold i verdikjeden for mat og drikke.

Spørsmålet om å utrede et forbud mot at leverandører kan forhandle frem rabatter og andre løsninger i forhandlingssituasjoner, ble ikke berørt i denne uttalelsen. En slik regulering vil etter NHO Mat og Drikkes oppfatning, være et drastisk inngrep i markedet som vil kunne ha negativ virkning på både konkurransen og effektiviteten i dagligvaremarkedet. Forslaget reiser også en rekke krevende prinsipielle og praktiske problemstillinger.

Dersom Stortinget ønsker en vurdering av dette, mener NHO Mat og Drikke at det i så fall bør skje som en del av et mer omfattende arbeid med å vurdere andre tiltak for å styrke konkurransen, redusere etableringshindre m.v. i verdikjeden. For NHO Mat og Drikke er det uansett avgjørende at Stortinget raskt får et grunnlag for å drøfte relevante, realistiske og målrettede tiltak.

Med vennlig hilsen
NHO Mat og Drikke

Petter Haas Brubakk
Administrerende direktør